

MONEDE ROMANE IMPERIALE DIN COLECȚIA MUZEULUI MUNICIPAL „IOAN RAICA” DIN SEBEȘ

Teodor MUNTEAN

Muzeul din Sebeș a fost fondat în anul 1951, primind în septembrie 2001 numele ctitorului acestuia „Ioan Raica”¹. Inițial muzeul a reunit colecțiile școlilor și bisericilor din localitate, precum și a unor colecționari. În timp, patrimoniul muzeului s-au îmbogățit prin achiziții, donații și săpături arheologice ajungând în prezent la un număr de 18.757 de obiecte².

Colecția de numismatică cuprinde un număr de 2.628 monede antice, medievale și moderne³. Dintre acestea dorim să facem cunoscute un număr de 37 monede romane imperiale emise între anii 41 p. Chr. și 401 p. Chr. Din păcate doar pentru trei monede cunoaștem locul descoperirii, restul pieselor provenind din vechile colecții ale muzeului, donații și descoperiri întâmplătoare din localitățile aflate în apropiere. Astfel, denarul imperial înregistrat cu nr. inv. 690 de la Septimius Severus: Plautilla (nr. 15), a fost descoperit în cetatea dacică de la Căpâlna în anul 1942 de către I. Dopp, denarul imperial (nr. inv. 736) emis de Caracalla (nr. 16) provine din locul numit *Arini* din Sebes și a fost descoperit în anul 1998 de către N. Văcar iar denarul imperial (nr. inv. 756) de la Commodus (nr. 11) a fost descoperit întâmplător în localitatea Boz, deasupra pășunii fermei Bozana de către Mardare Marian. În registrul de inventar al muzeului, pentru patru monede avem mențiunea că ele au fost descoperite în orașul Sebeș iar o piesă la Gârbova, alte informații lipsind. Este vorba de monedele cu nr. inv. 613 de la Constantin I (nr. 19), nr. inv. 687 de la Antoninus Pius (nr. 7), nr. inv. 595 de la Constantin I (nr. 28), nr. inv. 541 de la Constantinus II (nr. 33) pentru Sebeș și nr. inv. 737 emis de Constantius II (nr. 31) pentru Gârbova.

Prezentăm în continuare catalogul monedelor:

1. *CLAUDIUS*

Av. [TI CLA]VDIVS CAES[AR AVG P M TR P IMP].

Rv. [SPES] AVGVSTA.

Sestert, 21,2 g, 36 x 33 mm, axa 6.

RIC, I, p. 128, nr. 99, Roma, 41-50.

¹ Dan 2001, p. 235.

² Sârbu 2001, p. 217.

³ *Ibidem*, p. 217.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de prof. Ana Costescu. Nr. inv. 516.

1

2. *DOMITIANUS*

Av. IMP [CAE]S DOMIT AV[G GE]RM [P M TR P VI].

Rv. IM[P XIII] COS XIII] CENS P P P.

Denar, 2,1 g, 17,5 x 16,2 mm, axa 6.

RIC, II, p. 165, nr. 92, Roma, 87.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 414/3637.

2

3. *HADRIANUS*

Av. HADRIANVS AVGVSTVS.

Rv. COS. III.

Denar suberat, 2,5g, 18 x 19 mm, axa 7.

RIC, II, p. 360, nr. 175, Roma, 125-128.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 426/3649.

3

4. *HADRIANUS: Sabina*

Av. [SABINA AV]GVSTA HADRIANI AV[G. P. P.].

Rv. [CONCORD]IA AVG. S. C.

Sestert, 22,4g, 30,2 x 29,8 mm, axa 6.

RIC, II, p. 475, nr. 1018, Roma, 128-134.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de Apostol Odiseu din București. Nr. inv. 585.

4

5. *ANTONINUS PIUS*

Av. [ANTONI]NVS [AVG. PIVS. P. P. TR. P. COS. III].

Rv. [IMP]ER[A]TOR II.

Denar, 2,5 g, 18,5 x 18 mm, axa 7.

RIC, III, p. 39, nr. 111(b), Roma, 143-144.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 419/3642.

5

6. *ANTONINUS PIUS*

Av. ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. [COS. III].

Rv. S. C.

Sestert, 25,7 g, 30,2 x 28 mm, axa 11.

RIC, III, p. 125, nr. 778, Roma, 145-161.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția Weiss Rudolf. Nr. inv. 484.

6

7. *ANTONINUS PIUS*

Av. [ANTO]NINVS AVG. PIVS P. P. TR. [P.] XV.

Rv. SA[LVS AVG.] COS. IIII S.C.

Dupondius, 11,1 g, 27 x 25,4 mm, axa 6.

RIC, III, p. 138, nr. 894, Roma, 151-152.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de dr. Ioan Roșianu. Nr. inv. 687.

7

8. *ANTONINUS PIUS*

Av. ANTONINVS AVG. PIVS P. P. IMP. II.

Rv. TR. POT. XXII [COS. III] S. C.

Sestert, 27,7 g, 31 x 31,5 mm, axa 12.

RIC, III, p. 150, nr. 1006, Roma, 158-159.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția Weiss Rudolf. Nr. inv. 500.

8

9. *MARCUS AURELIUS*

Av. DIVVS ANTONINVS.

Rv. CONSECRATIO.

Denar suberat, 1,8 g, 17,9 x 16 mm, axa 6.

RIC, III, p. 247, nr. 438, Roma, 161.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 248/3416.

9

10. *MARCUS AURELIUS*

Av. M. ANTONINVS AV[G. ARM. PARTH. MAX.].

Rv. TR. P. XX. IMP. III. COS. III. VIC. PAR.

Denar suberat, 3,6 g, 16,9 x 16 mm, axa 6.

RIC, III, p. 226, nr. 163, Roma, 166.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 429/3652.

10

11. *COMMODOUS*

Av. L. AVREL. COMMODVS AVG.

Rv. TR. P. IIII. IMP. III. COS. II. P. P.

Denar, 3,0 g, 17,7 x 18,3 mm, axa 12.

RIC, III, p. 268, nr. 666, Roma, 179.

Proveniență: descoperită în satul Boz „deasupra pășunii fermei Bozana” de către Mardare Marian. Nr. inv. 756.

11

12. *SEPTIMIUS SEVERUS*

Av. L. SEPT. SEV. PE[RT. AVG.] IMP. VIII.

Rv. P. M. TR. P. III COS. II. P. P.

Denar suberat, 2,3 g, 17,5 x 15 mm, axa 12.

RIC, IV/1, p. 99, nr. 68, Roma, 195-196.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 428/3651.

12

13. *SEPTIMIUS SEVERUS: Iulia Domna*

Av. IVLIA AVGVSTA.

Rv. PIETAS PVBLICA.

Denar suberat, 2,6 g, 17,5 x 16,5 mm, axa 12.

RIC, IV/1, p. 170, nr. 574, Roma, 196-211.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 247/3415.

13

14. *SEPTIMIUS SEVERUS*

Av. SEVERVS PIVS AVG.

Rv. PART. MAX. P. M. TR. P. X.

Denar, 2,4 g, 17 x 18 mm, axa 6.

RIC, IV/1, p. 115, nr. 184, Roma, 202.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 442/3665.

14

15. *SEPTIMIUS SEVERUS: Plautilla*

Av. PLAVTILLA AVG.

Rv. CONCORDIAE.

Denar, 3,1 g, 20 x 18,8 mm, axa 6.

RIC, IV/1, p. 271, nr. 372, Laodicea, 202.

Proveniență: găsită de I. Dopp în anul 1942 la cetatea dacică de la Căpâlna, în locuința (intrarea) de miazăzi. Nr. inv. 690.

15

16. *CARACALLA*

Av. ANTONINVS PIVS AVG.

Rv. PONT. [TR. P.] VI. C[OS.]

Denar 2,5 g, 18 x 16 mm, axa 12.

RIC, IV/1, p. 222, nr. 69, Roma, 203.

Proveniență: descoperită la Sebeș-*Arini* de către Văcar N. Nr. inv. 736.

16

17. *CARACALLA*

Av. [ANT]ONINVS [PIVS AVG.].

Rv. [PON]TIF [TR. P.] XII. COS III.

Denar suberat, 2,6 g, 16,1 x 16,3 mm, axa 7.

RIC, IV/1, p. 229, nr. 111, Roma, 209.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 427/3650.

17

18. *SEPTIMIUS SEVERUS*

Av. SEVE[RVS] PIVS AVG.

Rv. [PAR]T. MAX. P. M. [T]R. P. VIII.

Denar, 2,3 g, 15,5 x 15 mm, axa 7.

RIC, IV/1, p. 114, nr. 176, Roma, 210.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 443/3666.

18

19. *ELAGABALUS: Iulia Maesa*

Av. IVLIA MAESA AVG.

Rv. FECVNDITAS AVG.

Denar, 2,3 g, 18,9 x 18 mm, axa 12.

RIC, IV/2, p. 49, nr. 249, Roma, 218-222.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 403/3626.

19

20. *SEVERUS ALEXANDER: Iulia Mamaea*

Av. IVLIA MAMAEA AVG.

Rv. VENER[*I FE*]LICI.

Denar suberat, 2,1 g, 18 x 17,9 mm, axa 5.

RIC, IV/2, p. 99, nr. 351 Roma, 222-235.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 445/3668.

20

21. *SEVERUS ALEXANDER*

Av. IMP. [*C. M. AVR. SEV. ALEXAND. AVG.*].

Rv. P. M.[*TR. P. VI. COS. II*] P. P.

Denar, 1,4 g, 15,3 x 16 mm, axa 12.

RIC, IV/2, p. 75, nr. 61, Roma, 227.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de Mircea Rusnac din Sebeș. Nr. inv. 467/4348.

21

22. *SEVERUS ALEXANDER: Iulia Mamaea*

Av. IVL[*I*]A MA[*M*]AEA AVG.

Rv. [V]ESTA.

Denar, 2,1 g, 18,9 x 19,5 mm, axa 12.

RIC, IV/2, p. 99, nr. 360, Roma, 226.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția școlii germane. Nr. inv. 425/3648.

22

23. *GALLIENUS*

Av. [IMP. CAES GA]LLI[ENVS AVG.].

Rv. DIANAЕ CO[NS AVG.].

Antonian, 2,2 g, 16,2 x 17,6 mm, axa 6.

RIC, V/1, p. 146, nr. 178, Roma, 267-268.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 231/3399.

23

24. *GALERIUS MAXIMIANUS*

Av. GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES.

Rv. GENIO POPV-L-I ROMANI. În exergă HTT.

Follis, 9,3 g, 28 mm, axa 12.

RIC, VI, p. 531, nr. 18b, Heraclea, 296-297.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, din colecția Weiss Rudolf. Nr. inv. 481.

24

25. *MAXIMINUS II DAZA*

Av. GAL VAL MAXIMINVS NOB C.

Rv. GENIO POPV-LI ROMANI. În exergă SIS.

AE3, 2,3 g, 19 x 18,5 mm, axa 6.

RIC, VI, p. 475, nr. 170b, Siscia, 305-306.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 225/3393.

25

26. *CONSTANTIUS II*

Av. FL IVL CONSTANTIVS NOB C.

Rv. PROVIDEN-TIAE CAES•. În exergă MNA.

AE3, 2,9 g, 18,3 x 18 mm, axa 11.

RIC, VII, p. 621, nr. 128, Nicomedia, 325-326.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 251/3419.

26

27. *CONSTANTIUS II*

AE3, 1,4 g, 12,1 x 12,3 mm, axa 12.

Gloria exercitus, Antiochia?

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 227/3395.

27

28. *CONSTANTIN I: Urbs Roma*

Av. VRBS-ROMA.

Rv. În exergă •SMHE.

AE3, 2,2 g, 17 x 17,9 mm, axa 11.

RIC, VII, p. 558, nr. 119, Heraclea, 330-333.

Proveniență: descoperită la Sebeș. Nr. inv. 595.

28

29. *CONSTANTIN I*

Av. CONSTANTI-NVS MAX AVG.

Rv. GLOR-IA EXERC-ITV[S]. În exergă •SMHA.

AE3 2,0g, 18,3 x 16,9 mm, axa 12.
RIC, VII, p. 558, nr. 116, Heraclea, 330-333.
Proveniență: descoperită la Sebeș. Nr. inv. 613.

29

30. *CONSTANTIUS II*

AE3 1,7 g, 16 x 15,8 mm, axa 6.

Fel temp reparatio, 348-350.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 246/3414.

30

31. *CONSTANTIUS II*

Av. D N CONSTAN-TIVS P F AVG.

Rv. FEL TEMP R-EPARATIO. În exergă Γ/CONSA.

AE2, 6,4 g, 21,3 x 21 mm, axa 12.

RIC, VIII, p. 453, nr. 79, Constantinopol, 348-351.

Proveniență: descoperită la Gârbova. Achiziționată de la Panait Teodora din Gârbova. Nr. inv. 737.

31

32. *CONSTANTIUS II*

Av. D N CONSTAN-TIVS P F AVG.

Rv. HOC SIG[-NO VIC]TOR ERIS. În exergă A/•ΓSIS•.

AE centenionalis, 3,7 g, 22,3 x 21 mm, axa 6.

RIC, VIII, p. 369, nr. 272, Siscia, 350.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de Mircea Rusnac din Sebeș.
Nr. inv. 468/4349.

32

33. *CONSTANTINUS II*

Rv. FEL TEMP [REPARATIO].

AE3 1,5g, 16 x 15,9 mm, axa 5.

Fel temp reparatio.

Proveniență: descoperită la Sebeș. Nr. inv. 541.

33

34. *CONSTANTIUS GALLUS*

Av. D N CONSTANTI-VS NOB CA[ES].

Rv. FEL TEMP REPA[RATIO]. În exergă €/SM?.

AE3 3,0 g, 17,1 x 16,8 mm, axa 4.

Thessalonica?, 351-354.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut, donată de Mircea Rusnac din Sebeș.

Nr. inv. 469/4350.

34

35. *CONSTANTIUS II*

Av. [D N CONSTAN-]TIVS P F AVG.

Rv. FEL TEMP[-REPARATIO]. În exergă ASIRM•.

AE3 2,5 g, 16,2 x 15,9 mm, axa 6.

RIC, VIII, p. 388, nr. 52, Sirmium, 351-355.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 244/3412.

35

36. IOVLAN

Av. D N IOVIA-NVS P F AVG.

Rv. VOT/VMVLT/X. În exergă ASIRM.

AE3 2,9 g, 18,2 x 17,8 mm, axa 6.

RIC, VIII, p. 394, nr. 118, Sirmium, 363-364.

Proveniență: locul descoperiri necunoscut. Nr. inv. 249/3417.

36

37. VALENTINIAN I

Av. DN VALENTINI-ANVS PF AVG.

Rv. GLORIA RO-MANORUM. În exergă CONSPB.

AE3, 2.2 g, 17,3 x 17 mm, axa 5.

RIC, IX, p. 214, nr. 16(a)2, Constantinopol, 365-366.

Proveniență: locul descoperirii necunoscut. Nr. inv. 240/3408.

37

După cum rezultă din prezentarea monedelor, repartizarea pe emitenți este următoarea: Claudius – 1, Domitian – 1, Hadrian – 2, Antoninus Pius – 4, Marcus Aurelius – 2, Commodus – 1, Septimius Severus – 5, Caracalla – 2, Elagabalus – 1, Severus Alexander – 3, Gallienus - 1, Maximinus II Daza - 1, Galerius Maximianus – 1, Constantius II – 6, Constantin I – 2, Constantius Gallus – 1, Constantinus II – 1, Iovian – 1, Valentinian I.

Majoritatea monedelor sunt emise la Roma - 22, Laodicea - 1, Constantinopol - 2, Sirmium - 2, Siscia - 2, Thessalonica - 1?, Heraclea 3, Antiochia – 1?, Nicomedia – 1.

Prezența monedelor romane imperiale pe teritoriul orașului Sebeș este justificată de numeroasele puncte cu descoperiri de epocă romană și post romană. Astfel din punctul numit *Podul Pripocului* provin materiale ceramice postromane din sec. III-IV⁴, pe ridicătura numită *Dealul de Lut* au fost descoperite morminte romane de incinerare și înhumare (un sarcofag roman,

⁴ Horedt *et alii* 1967, p. 25; RepArhAlba 1995, p. 167, nr. 4; Popa, Totoianu 2001, p. 40-41.

un monument funerar cu inscripție, ceramică, cărămizi și monede⁵), la nord-vest de oraș, în *Lunca Vințului* a fost descoperit un monument roman de piatră și o monedă romană din bronz⁶. În lunca din dreptul văii Secașului se întinde o așezare romană din care provin monumente romane, obiecte din bronz, fragmente ceramice, țevi de hypocaust, monede, opaițe etc⁷. Aici se pare că a fost descoperit în anul 1491 un mare tezaur roman compus din monede de aur, cu rondel mare, învelit în ceară⁸. Referitor la datarea acestui tezaur Iudita Winkler este de părere că depozitarea lui nu poate fi plasată mai devreme de secolul IV⁹.

Un alt tezaur monetar roman, compus din 38 monede a fost descoperit la Sebeș pe strada Viilor în grădina fostului senator orășenesc Aldea în anul 1916¹⁰.

Moneda cu nr. 11 emisă de Commodus în anul 179, descoperită în localitatea Boz deasupra fermei Bozana poate proveni dintr-o așezare romană identificată în acest punct dar deocamdată necercetată¹¹.

O situație aparte o prezintă denarul roman imperial nr. 15, emis de Septimius Severus în anul 202 la Laodicea, descoperit la cetatea dacică de la Căpâlna de către I. Dopp în anul 1942. Interesant este faptul că moneda a fost descoperită în turnul locuință, unde între anii 1939 și 1942 au mai fost descoperite 28 monede romane republicane eșalonate cronologic între anii 121 și 18 î.e.n.¹². Ultima descoperire monetară din punct de vedere cronologic fiind una sau două monede de la Nerva care s-au pierdut¹³. Tot din cetatea dacică de la Căpâlna mai provine și o fibulă de bronz în formă de T datată la sfârșitul sec. II și începutul sec. III¹⁴. Cele două descoperiri atestă o prezență romană în secolul III, ulterioară locuirii de epocă dacică.

Din cele 14 monede postromane doar pentru cinci dintre ele avem menționată localitatea de descoperire, patru fiind găsite la Sebeș și una la Gârbova. În cazul ultimei, ea poate fi legată de așezarea romană identificată în valea dintre Gârbova și Dobârca, unde au fost descoperite materiale ceramice, cărămizi, țigle și țevi de apeduct romane¹⁵. Acestea vin să se adauge listei localităților cu descoperiri monetare postromane din județul Alba (Alba Iulia, Berghin, Cetatea de Baltă, Cib, Hăpria, Obreja, Pânade, Săliște – f. Cioara, Săsciori, Ungurei, Vințu de Jos și Zlatna)¹⁶.

⁵ RepArhAlba 1995, p. 167, nr. 8; Raica 2002, p. 8.

⁶ *Ibidem*, p.168, nr. 13.

⁷ *Ibidem*, p. 168-170, nr. 16.

⁸ Raica 2002, p. 9.

⁹ Winkler 1971, p. 528.

¹⁰ Raica 2002, p. 8.

¹¹ Informație amabilă C. I. Popa.

¹² Glodariu, Moga 1989, p. 119-120.

¹³ *Ibidem*, p. 121-122.

¹⁴ Rustoiu 1990-1993, p. 155, Abb. 1/2.

¹⁵ RepArhAlba 1995, p. 102, nr. 7.

¹⁶ Blăjan 1985, p. 96-101.

Piesele prezentate vin să completeze numărul monedelor romane imperiale deja cunoscute din zona Sebeșului, aducând noi informații privitoare la circulația monetară romană și postromană de pe văile Sebeșului și Secașului. Pentru celelalte piese care nu au locul descoperirii precizat putem doar presupune că ele provin tot din zona Sebeșului, *Apulum*-ului și împrejurimi.

Roman Imperial Coins from the Collection of the Ion Raica Municipal Museum, Sebeș

(Abstract)

The museum in Sebeș was founded in 1951 and it has been bearing since September 2001 the name of its founder, Ion Raica. In its early days, the museum has brought together the collections of the local schools and churches as well as those of certain collectors. It now keeps 18.757 items gathered over time via acquisitions, donations and archaeological excavations. The numismatic collection contains 2.628 ancient, medieval and modern coins. We wish to bring to your attention a number of 37 Roman imperial coins issued between 41 AD - 401 AD, kept within the museum collection. Unfortunately, the findspots of only three of these coins are known. The other items originate from the old museum collections and donations or were discovered by chance in the neighboring localities. Thus, the imperial denarius, inv. no. 690, issued by Septimius Severus: Plautilla (no. 15), was discovered by I. Dopp in the Dacian fortress of Căpâlna in the year 1942, the imperial denarius under inv. no. 736 issued by Caracalla (no. 16) was discovered by N. Văcar in the place called „Arini” in Sebeș in 1998 while the imperial denarius, inv. no. 756, of Commodus (no. 11) was discovered by chance by Mardare Marian in the locality of Boz, up the grazing field of „Bozana” farm. In the inventory stays written that four of the coins had been discovered in Sebeș and one in Gârbova, but with no further details. The inventory numbers and issuers of the coins are as follows: inv. no. 613, issued by Constantin I (no. 19); inv. no. 687 issued by Antoninus Pius (no. 7); inv. no. 595 issued by Constantin I (no. 28); inv. no. 541 issued by Constantinus II (nr. 33) (all discovered in Sebeș) and inv. no. 737 issued by Constantius II (nr. 31) that was found in Gârbova.

Based upon their descriptions, the coins could be allotted to the following issuers: Claudius – 1, Domitian – 1, Hadrian – 2, Antoninus Pius – 4, Marcus Aurelius – 2, Commodus – 1, Septimius Severus – 5, Caracalla – 2, Elagabalus – 1, Severus Alexander – 3, Gallienus - 1, Maximinus II Daza - 1, Galerius Maximianus – 1, Constantius II – 6, Constantin I – 2, Constantius Gallus – 1, Constantinus II – 1, Iovian – 1, Valentinian I.

Most of the coins were issued in Rome – 22; in Laodicea - 1, Constantinopol - 2, Sirmium - 2, Siscia - 2, Thessalonica - 1?, Heraclea 3, Antiochia – 1?, Nicomedia – 1.

The presence of Roman imperial coins on the territory of the town of Sebeș is justified by the numerous Roman and Post-Roman findspots in the area. Thus, post-Roman ceramic materials from the 3rd-4th centuries were found in the place going by the name of „Podul Pripocului”, on “Dealul de Lut” were discovered Roman incineration and inhumation tombs, a Roman sarcophagus, an incised funerary monument, ceramic, bricks and coins, northwest of the town in “Lunca Vințului” were discovered a Roman stone tomb and a Roman bronze coin. On the meadow along the right side of Secașului Valley stretches a Roman settlement, the source of Roman monuments, bronze objects, ceramic fragments, hypocaust pipes, coins, oil lamps etc. Apparently, this is the place where in 1491 a large Roman hoard comprising golden coins with a large disk wrapped in wax was found. As for the dating of this hoard, Iudita Winkler believed that it could not have been deposited earlier than the 4th century. Another Roman hoard consisting of 38 coins was discovered in Sebeș on Viilor St. in the garden of the former town senator Aldea, in the year 1916.

Coin no. 11 issued by Commodus in 179, discovered in the locality of Boz up the „Bozana” Farm could originate from a Roman settlement identified in that area but that has not been studied yet.

A particular case is represented by the Roman imperial denarius issued by Septimius Severus in Laodicea in 202 (no. 15) that was discovered in the Dacian fortress of Căpâlna by I. Dopp in 1942. An interesting fact is that the coin was discovered in the dwelling-tower where between 1939-1942 other 28 republican Roman coins from 121- 18 BC. Chronologically, the last coinage discovery occurred in Nerva and consisted of one or two coins that got lost. The Dacian fortress of Căpâlna is also the source of a T-shaped fibula from the late 2nd century and early 3rd century. The two discoveries certify the Roman presence here in the 3rd century, subsequent to the Dacian settlement.

The findspots of only 5 post-Roman coins out of 14 are mentioned: four were found in Sebeș and one in Gârbova. The one from Gârbova can be connected to the Roman settlement situated in the valley between Gârbova and Dobârca where ceramic materials, bricks, tiles and Roman aqueduct pipes were found. They help complete the list of localities from Alba county where post-Roman coins were discovered (Alba Iulia, Berghin, Cetatea de Baltă, Cib, Hăpria, Obreja, Pânade, Săliștea - Cioara, Săsciori, Ungurei, Vințu de Jos and Zlatna).

This article comes to complete the number of Roman imperial coins from Sebeș area known up to this moment by providing information regarding the Roman and post-Roman coin circulation in the Sebeșului and Secașului Valleys. As for the other pieces whose findspots are unknown, it is possible for them to have been discovered in the Sebeș area, Alba Iulia and their surroundings, as well.

Abrevieri bibliografice

- Blăjan 1985 - M. Blăjan, „Circulația monetară în jud. Alba”, în *Apulum*, XXII, 1985, p. 93-112.
- Dan 2001 - D. O. Dan, „Un ctitor de muzeu: Ioan Raica (1903-1990)”, în *PA*, I, 2001, p. 235-237.
- Glodariu, Moga 1989 - I. Glodariu, V. Moga, *Cetatea dacică de la Căpâlna*, București, 1989.
- Horedt *et alii* 1967 - K. Horedt, I. Berciu, Al. Popa, I. Paul, I. Raica, „Săpăturile arheologice de la Răhău și Sebeș”, în *Apulum*, VI, 1968, p. 11-27.
- Popa, Totoianu 2001 - C. I. Popa, Radu Totoianu, „Date noi asupra locuirilor de la Sebeș-Podul Pripocului (jud. Alba)”, în *PA*, I, 2001, p. 33-54.
- Raica 2002 - I. Raica, *Sebeșul*, Cluj Napoca, 2002.
- RepArhAlba 1995 - *Repertoriul arheologic al județului Alba* (ed. V. Moga, H. Ciugudean), Alba Iulia, 1995.
- RIC - *The Roman Imperial Coinage*, London, United Kingdom.
- Rustoiu 1990-1993 - Aurel Rustoiu, „Eine T-Fibel mit Scharniereinrichtung aus Căpâlna”, în *Apulum*, XXVII-XXX, 1990-1993, p. 155-161.

- Sârbu 2001 - A. Sârbu, „Aspecte privind Muzeul Municipal Sebeș”, în *PA*, I, 2001, p. 215-234.
- Winkler 1971 - I. Winkler, „Despre datarea tezaurului antic descoperit lângă Sebeș în 1491”, în *Apulum*, IX, 1971, p. 527-529.

Cuvinte-cheie: epocă romană, monede, circulație monetară.

Keywords: Roman age, coins, monetary circulation

